

Foruden de foranførte Udgifter er der ved private Haandværksmestre m. Fl. udført Malerarbejde og forskellige mindre Arbejder ved Skibene, hvilke Udgifter ikke i Regnskabet ere henførte til hvert enkelt Skib.

9.

(Sfr. Bilag A. Nr. 27.)

Beretning fra Statsraad Worsaae
til Kirke- og Undervisnings-
ministeren.

Den 8de Februar 1873.

„Vort Fædreland er som bekendt gaaet i Spidsen for det øvrige Europa ved Bevaringen af vore jordsfundne Oldsager. Ved Folkets og Regjeringens forenede Bestræbelser er det lykkedes at reise et virkeligt Nationalmuseum, som i sin Art endnu søger sin Lige. Det kan vel ikke siges, at Mindesmærkerne omkring i Landet herover ere blevne glemt eller forsømte; men Erkendelsen af deres Værd og Betydning har havt en ulige længere og haardere Kamp at bestaa.

Efterat der nemlig i Aaret 1807 var oprettet en „Kongl. Kommission for Oldsagernes Opbevaring“, henvendte rigtignok denne strax sin Opmærksomhed paa Mindesmærkerne omkring i Landet, og efter dens Forslag fredebes ved Skrivelser fra det kgl. danske Kancelli i Aarene 1809 og 1810 flere hundrede Fortidsminder i Landets forskellige Egne. Men disse Fredninger grundede sig uheldigvis kun paa Indberetninger af Præster og andre Embedsmænd, som især dengang vare alt Andet end Sagkyndige, og de paagjældende Mindesmærker vare i Reglen ikke engang kjendte af Afbildninger, saa Fredningen kom til at indbefatte Mængt og Meget, som ikke fortjente at bevares, medens igjen flere vigtige Fortidslevninger bleve upaaagtede. Dertil kom, at Fredningen skete, ikke ifølge nogen Lov og heller ikke efter Overenskomst med Eierne, men alene ved en Befaling fra Kancelliet. Endelig forsømte man at foranbejge Fredningen indført i de vedkommende Eieres Skjoder eller Pantebøgerne. Ifkun ganske undtagelsesvis lykkedes det Kommissionen for Oldsagernes Opbevaring senere og efterhaanden at erhverve enkelte Mindesmærker som det Offentliges Eiendom dels ved Gave og dels ved Kjøb, hvorom lovførmelig thinglæste Gavebreve eller Deklarationer bleve udfærdigede.

Da imidlertid en fyrrethveaarig Erfaring havde viist, at Kommissionen især med sine ringe Pengemidler, ikke var istand til at værne tilbørlig om vore Fortidsminder, hvis Udølgelse alt dengang begyndte efter en større Maalestok, og da Kong Christian den Ottende og Kronprinds Frederik som Kommissionens daværende Præsident havde bifaldt den Tanke, at lægge Mindesmærkernes Bevaring i en dertil særlig befikket Mands Haand, blev der ved de foreløbige Forhandlinger desangaaende gennem det kongl. danske Kancelli i 1846—1847 fra Amtmændene indhentede Oplysninger om den Tilstand, hvori de i Aarene 1809—1810 fredebes Mindesmærker befandt sig. Det viste sig derved, at allerede over Halvparten af de ved Kancelliets Skrivelser fredlyste Mindesmærker vare ødelagte eller ganske forsvundne, uden at man selvølgelig saae sig istand til at lade tiltale de daværende Eiere, som ovenikjøbet for en stor Del i Mellemtiden ved Eiendomsforandringer havde modtaget Skjoder uden nogensomhelst Paategning, Mindesmærkernes Fredning vedrørende. En Følge af disse beklagelige Oplysninger var det, at jeg, efter Forslag af Kommissionen for Oldsagernes Opbevaring, under 22de December 1847 blev udnævnt til Medlem af bemeldte Kommission med det særlige Hverv at føre Tilsynet med de antikvariske Mindesmærkers Bevaring. Men den hele Sum, der, foruden Rejseudgifter, stillebes til min Naadighed til Bevaring af Mindesmærker og til Tegninger af saadanne i hele Danmark var aarlig ifkun ialt 300 Rbd., hvoraf endda ca. 50 Rbd. aarlig medgaa til faste Refusioner for een gang fredebes Mindesmærker, og med disse tilbageblevne 250 Rbd. har jeg i de nu forløbne 25 Aar maattet lade mig nøie. En tidligere af mig gjort Indstilling om en Forhøielse af dette Beløb til en Udvidelse af min Virksomhed førte nemlig desværre ikke til et gunstigt Resultat.